

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך.

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

זיאולוגיה | מדוע לא מינכרא מילתא שהאב פסול

התוספות כתבו שאיננו חוששים לכך שהאב של הפרה האדומה נרבע, כי בזה אין כאן ביזיון כי לא מינכרא מילתא. מדוע לא מינכרא מילתא?

כי אצל בהמות אין אבא, הוא הולך לדרכו... האמא ממשיכה לגדל את העגל או הטלה ברחמה ואחר כך במרעה. אבל האבא, הפר או האיל, כבר לא בתמונה...

לכן, אין שום דרך לשייך בין האב הפסול לבין "בנו", לעומת האמא שמגדלת את הוולדות במשך תקופה ארוכה מאד, ולגבה בהחלט "מינכרא מילתא".

לקח | אם האבא "לא בתמונה" אולי הוא "בהמה"...

ראיתי פעם זוג אחד מתקוטט על השאלה מי יזכה לנקות את הנסיך שלהם, כל אחד "תרם" את הזכות לרעהו. ואז שלף האב את ה"טיעון התורני": כתוב בפירוש 'תבוא האם ותקנה צואת בנה', לא כתוב 'יבוא האב ויקנה צואת בנו'...

לא יכולתי להתאפק והתערבתי: יודע אתה מדוע לא כתוב שם "יבוא האב", כי מדובר שם על עגל, לעגלים אין אבא 'בתמונה' רק אמא פרה... אז, אם גם אתה רוצה להיחשב כבהמה – תמשיך להתנהג כמו פר...

פנימיות | מה בין ביאה לרביעה?

בגמרא שלנו אנו לומדים שמי שרובע בהמה מעוברת הוא רבע בזה גם את העובר, שגם הוא נחשב "נרבע".

ידועה שאלת האחרונים שלפ"ז מדוע מותר לאדם לבוא על אשתו המעוברת הרי בזה הוא בעצם בא גם על בנו או בתו!

יש כאן דוגמא לפער בין רביעה בהמית לבין ביאה אנושית. ה"רביעה" מתייחסת אל הבשר הפיזי של הבהמה, ולכן נכלל בו גם העובר, לעומת זאת "ביאה" מבטאת התקשרות אל

האישיות עצמה, לכן היא נקראת גם בלשון "ידיעה", וידע האדם את אשתו. כשדנים על היכרות, ידיעה והתקשרות – לא שייך לראות במעשה הזיווג משהו שמתייחס אל העובר שבמעיי האשה.

הגע עצמך, הרי בסנהדרין דף נח למדנו שגוי שבא על אשת חבירו שלא כדרכו אינו חייב מיתה, משום שהאיסור הוא להידבק באשת חבירו "ומתוך שאינה נהנית – אין כאן דבק". על אחת כמה וכמה שהעובר שאינו מרגיש כלל בביאה שבא האב על האם לא שייך בו עניין דביקות כלל.

"גם בהמה לא עוזרת בבית"

באמת גם לשון הקודש רומזת לזה. "רביעה" מתארת את התנוחה הפיזית של הבהמה, ואילו כינוי התשמיש עוסקים במשמעות הפנימית של המעשה.

מהדף לפרשה | בלעם התנהג כמו כל הגויים, לא?

דף זה נלמד בשבת פרשת בלק. חז"ל מתארים את גודל טומאתו של בלעם בכך שבא על אתונו.

והנה בסוגיות שלנו אנו למדים שכל בני האדם – חוץ מהיהודים – חשודים בהתנהגות כזאת. אם כן, מה מקום יש לתאר בזה את פחיתותו המיוחדת של בלעם?

אך לפי דברינו יש לומר: כל הגויים רובעים את הבהמות, אך אינם מנהלים איתם "יחסי אישות". לכן, כפי שביארנו, המעשה מיוחס גם אל העובר שבמעיי האמא, כי יש כאן פעולה פיזית עם הגוף שנמצא לפניו. אבל, בלעם הרשע

אבל לפי הצד השני – יש מקום לחלק בין רביעה שמתייחסת לכלל הבהמה, על חלקיה השונים והנפרדים, לבין מלאכה שצריכה ניחותא של הבעלים, והרי הבעלים אינו צריך שהעובר ישתתף במשא האם ולכן אי אפשר להחשיב את העובר כאילו עלה עליו עול ברצון הבעלים.

והנה, גם הנידון של הרש"ש, בעובר שעדיין לא נגמרה צורתו, תלויה בחקירה הזאת: לפי הצד הראשון – אין סיבה לחלק בזה, שהרי אדרבה אם לא נגמרה צורתו הוא נחשב יותר טפל ובטל אל גופה של האם, וכאשר היא נפסלת גם הוא נכלל בפסול זה. אבל לפי הצד השני – צדקו דברי הרש"ש, שאם אין כאן כלל "עובר" לא שייך בו שם "רביעה" כמובן, דאין כאן אלא זרע בעלמא.

מענה מובן הכל הפלא ופלא: כאשר תוספות דנו לומר שהעובר יפסל במלאכת האם, כוונתם בהכרח לצדד כמו הצד הראשון, ועל זה הוכיחו התוספות שזה לא יתכן, שהרי לפי הצד הראשון יש לפסול את העובר כבר ברגע קליטת הזרע, ואם כן לעולם לא נמצא פרה אדומה כשרה, ומזה מוכרחים אנו לומר כמו הצד השני שפעולת הרביעה מיוחסת גם אל העובר (אם נגמרה צורתו), ואם כן זה לא שייך כלל בפסול עלה עליה עול כיון שכלפי העובר אין שום ניחותא בזה.

לא 'אחזתם ראש'? לא נורא. פשוט תקראו שוב בנחת. **ההנאה מובטחת!**

דקדוק | מדוע מנה רש"י י"ג תרומות למשכן ולא ט"ו?

בגמרא שלנו מבואר שרשימת התרומות למשכן (בתחילת פרשת תרומה) מחוברת כולה לתחילתה באמצעות וי"ו החיבור, חוץ מהפסוק "אבני שוהם ואבני מילואים", שנחלק לעצמו, שהרי אין וי"ו ל"אבני שוהם". [ומה בדבר "ואבני מילואים"? לכאורה גם זה נחלק, שהרי הוא מחובר אל אבני השוהם בלבד. ועיין תוספות שביארו בשם רבינו חננאל את המשך הגמרא "והא ואבני מילואים כתיב, דהדר ערביה!" על לשון הפסוק בפרשת ויקהל ולא על "ואבני מילואים" בפרשת תרומה].

והנה כתב רש"י בתחילת פרשת תרומה ד"ה תקחו: "שלשה עשר דברים האמורים בענין, כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם".

וצריך להבין הרי 'כשנדקדק בהם' נמצא שיש כאן ט"ו דברים מ'זהב' עד 'אבני שוהם', ולא י"ג בלבד: זהב, כסף, נחושת, תכלת, ארגמן, תולעת שני, שש, עיזים, עורות אילים מאדמים, עורות תחשים, עצי שיטים, שמן, בשמים, אבני שוהם, אבני מילואים.

מפרשי רש"י הרבו להציע דרכים למניין י"ג: הרא"ם תירץ שכל ג' מיני הצמר 'תכלת וארגמן ותולעת שני' נחשבים

היה יוצא מן הכלל הזה, הוא ניהל עם אתונו יחסי אישות, כפי שלמדנו לעיל דף ד, ב שאמרה לו האתון "אני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה, כתיב הכא 'ההסכן הסכנתי' וכתבי התם 'ותהי לו סוכנת'". זה היה עומק טומאתו הגדולה שהיה מקושר עם אתונו.

חריפות | חקירה בגדר פסול העובר ברביעת אמו. אל תפספסו!

אני רוצה לשתף אתכם ב"שטיקל תורה" חריף ולמדני מאת **דודי ומעודדי הגאון רבי צבי פריינד שליט"א** בספרו הנפלא "עטרת צבי".

התוספות בדף שלנו מקשים מדוע הגמרא חוששת רק שהפרה המעוברת נרבעה (ובכך פסלה את בתה, הפרה האדומה) ואיננה חוששת שהפרה המעוברת עשתה מלאכה ובכך פסלה את העובר שבימעה שעשתה עמה את המלאכה.

דוחים התוספות שזה לא יתכן שהרי אם כן כל פרה אדומה תהא פסולה, שהרי "עלה עליה זכר" נחשב מלאכה, ואם כן לעולם בשעת יצירת הפרה האדומה עלה זכר על אמה.

אך לא ביארו התוספות מדוע באמת לא נלמד מזה שאי אפשר לפסול את העובר במה שנעשה באמו, גם לגבי רביעה. ומה החילוק באמת בין רביעת האם שפוסלת את העובר לבין מלאכה באם שאיננה פוסלת את העובר.

והנה, הרש"ש כאן מקשה דאף אם נחשוש שהזרע נקלט מיד ברגע הביאה בשעה שהוא עודנו על גבי הנקבה, מכל מקום הרי עדיין לא נגמרה צורת העובר, ואי אפשר להתייחס אליו עדיין כעובר.

בשביל לבאר שתי תמיהות הללו, **הקדים דודי הגאון שליט"א חקירה:** מדוע העובר נפסל ברביעת אמו, האם משום שהוא נטפל אל האם וכחלק מגופה, ולכן הפסולים שחלים עליה – חלים גם עליו. או שזה משום שמעשה הרביעה מיוחס לכל גוף הבהמה, גם אל העובר שבתוכה. הנפק"מ בין שני צדדים אלו הוא למ"ד עובר **לאו** ירך אמו, שאיננו בטל לאם, האם למרות זאת הוא נפסל ברביעת האם, דלפי הצד הראשון – אין סיבה לפסול אותו מחמת שחל פסול על אמו, שהרי הוא דבר לעצמו, אבל לפי הצד השני – הרביעה התייחסה גם אליו, ומה אכפת לן אם איננו ירך אמו, הרי פעולת הרביעה מתייחסת לכל גוף הבהמה על חלקיה המאוחדים או הנפרדים.

והנה, באמת גם עצם נידון התוספות האם נשיאת עול של האם פוסלת את העובר – תלויה בחקירה הזאת. לפי הצד הראשון – אין סיבה לחלק בין סוגי הפסולים השונים. כל פסול שמוטל על האם, פוסל גם את העובר שנטפל אליה.

פירוש | הפרה האדומה שנולדה לדמא חשפה את גנותו

בגמרא מבואר שמשפחת דמא בן נתינה היתה מוחזקת ללדת אצלם פרות אדומות, ולפי"ז יש לשאול מנין הבינו שאותה פרה אדומה ניתנה לו כשכר המצוה? הרי היה זה **דבר מצוי** שנולדות לו פרות אדומות רבות עד שתהא אחת כשרה לגמרי.

והנה, מובא **מכ"ק החדושי הרי"ם מגור זי"ע** שלכך הזמין לו ה' פרה אדומה, כדי שלא יתגאה אותו גוי במצות כבוד אביו, שויתר על המחיר הגדול כדי שלא לצער את אביו שהיא מצוה שכלית, שהרי חכמי ישראל הוציאו מכיסם הון רב לקיים מצוה חוקית עכ"ד.

הוסיף על זה **זקני רש"ש לוין זצ"ל** שהקב"ה רצה להראות לנו איך הגוי **מבקש "החזר" על הוצאותיו...** ולכן זיכה אותו דוקא בפרה אדומה ולא באבן יקרה אחרת במקום זאת שהפסיד. זאת משום שבשאר אבנים וחפצים יקרים מאד יש מחיר קבוע, ולכן אינו יכול לדרוש "תוספת" על המחיר ל"החזר הוצאות" כיבוד אביו, כי אז ילכו הקונים לקנות אצל עשיר אחר את האבן היקרה. אבל פרה אדומה, אין לה שום מחיר, ולכן זהו הדבר **היחיד** שיכול היה לבקש כפי שרוצה, ואז נתגלתה פנימיותו האמיתית שהוא מבקש **"לקבל החזר הוצאותיו"...**

לפי"ז אפשר שבאמת לא היה כאן 'שכר המצוה' אלא להיפך סיפור גנותם של הגויים, שלבסוף ביקש לקבל את השכר "שהפסיד" בשביל אביו.

לשון הקודש | מה בין "נוצר" ל"נולד"

בגמרא שלנו מבואר שהאדם "נוצר" כבר במעי אמו, אבל אינו "נולד" עד הלידה, וזה משום ש"נוצר" – מתייחס אל הצורה, והרי צורתו קיימת כבר במעי אמו.

וכן כתב הרמח"ל בפירושו לתפילות ראש השנה שהלשון "גם כל היצור לא נכחד ממך" הכוונה לעוברים במעי אדם, שגם הם נידונים בראש השנה. הרי ש"יצור" = עובר.

והנה, רבי יוחנן בן זכאי אומר 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך **כי לכך נוצרת**' [מדוע דוקא ריב"ז אמר זאת? כי הוא הדוגמא למי שלמד תורה הרבה, הגמרא בסוכה אומרת אמור עליו על רבי יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה, תלמוד, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים וחמורים וגזרות שוות, תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים, משלות כובסין, משלות שועלים, מעשה מרכבה, היות דאביי ורבא,

למין אחד, החזקוני וגור אריה תירצו שהאבנים אינם מן המניין משום שהנשיאים הביאו אותם, השפתי חכמים תירץ שעורות תחשים ועצי שטים אינם מן המניין משום שלא הגיעו מנדבת התורמים, התחשים נבראו במיוחד למשכן ועצי שיטים נטעו ע"י יעקב. זקני רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל ביאר שמניין יג, אינו כולל בשמים ושמן למאור משום שהם לא נועדו למלאכת המשכן אלא לעבודת הקטורת והמנוחה.

אכן לפי פירוש רבינו חננאל בגמרא שלנו, מבוארים דברי רש"י הפלא ופלא. שהרי באמת ברשימה זו אין כי אם י"ג דברים, ואילו "אבני שוהם" הפסיק העניין, וא"כ אבני שוהם ואבני מילואים אינם נכללים בחדא מחתא עם שאר התרומות.

ולפי"ז מובן מה שהוסיף רש"י שם "כשתדקדק בהם", וכי מה יש כאן לדקדק, הרי אין כאן אלא מניין בעלמא. אבל לפי"ז כוונת רש"י שתדקדק לראות שב"אבני שוהם" אין וי"ו החיבור ולכן "הפסיק העניין".

[ואמנם רש"י כאן לא הלך בדרך רבינו חננאל, אלא פירש שהו"ו של "ואבני מילואים" חוזרת ומקשרת אותו לתחילת הפרשה, להיות נכלל עם כל התרומות. אבל כבר צידדו שפירוש רש"י לעבודה זרה אינו לרש"י].

התבוננות | מדוע דוקא אבנו של בנימין היתה אצל דמא בן נתינה

התוספות הביאו מהירושלמי שהאבן שביקשו לרכוש מדמא בן נתינה היתה "ישפה" אבנו של שבט בנימין.

ויש להתבונן מדוע אירע מעשה זה דוקא עם אבנו של בנימין? אציע כאן כמה **הרהורים** בזה:

אולי משום שבנימין היה מתעסק בכבוד אביו, שלכן נקרא בתחילת פרשת ויגש "בן זקונים הוא לו", ששירת את אביו מאז מכירת יוסף, וכפירוש הרמב"ן בפרשת ויגש שבן זקונים הוא הבן הסועד את אביו לעת זקנותו. ולכן זכה שעל ידי האבן שלו נודע "עד היכן מצוות כיבוד אב".

אולי משום שבנימין לא זכה לכבד את אמו, שמתה בלידתו. ובפרט לפי המפרשים שדמא בן נתינה הידר במצוות מורא אב ואם [ולכן היה צריך להפסיד משלו בשביל שלא לעבור על זה], והרי ידועים דברי חז"ל שמצוות מורא עיקרה אצל האם שאין הבן רגיל לירא ממנה, ולכן בנימין שהיה חסר לו חלק זה של "מורא" אמו, השלים מצוות מורא ע"י שפירסם עד היכן מצוה זו.

ואולי משום שהוא היחיד שלא השתחוה לעשיו, והושרש בו ובזרעו שאינו כורע ומשתחוה לגויים, ולכן זכה שהגויים משועבדים אליו לספק לו את האבן שלו.

תנ"ך | מי "זמין" את הגויים להתגייר?

את דברי הגמרא הללו שלעתיד לבוא יבואו כל הגויים לעבוד את ה' שכם אחד, אנו מזכירים פעמיים ביום באמירת "שמע ישראל", וכמו שפירש רש"י בפרשת ואתחנן "ה' אלקינו ה' אחד - ה' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ונאמר ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד":

והנה, הגמרא מבארת שאותם גויים יהיו "גרים גרורים" שלא עברו גירות בבית דין של ישראל מומחים, אלא בצורה "פיראטית" יצטרפו לעמינו, כמו שהאריכה הגמרא בתחילת המסכת.

מדוע הם יחשבו שהם יכולים להצטרף אלינו? מי הזמין אותם?

הקב"ה הזמין אותם על ידי עבדו ישעיהו הנביא (מה כ-כג):
 "הִקְבֵּצוּ וְבֹאוּ הַתְּנַגְּשׁוּ יַחְדָּו פְּלִיטֵי הַגּוֹיִם, לֹא יָדְעוּ הַנְּשֹׂאִים
 אֶת עֵץ פֶּסֶלָם וּמִתְפַּלְּלִים אֶל אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ: הִגִּידוּ וְהִגִּישׁוּ אֶף
 יוֹעֲצוּ יַחְדָּו, מִי הַשְׁמִיעַ זֹאת מִקֶּדֶם מֵאֵז הַגִּידָה הָלוֹא אֲנִי ה',
 וְאֵין עוֹד אֱלֹקִים מִבִּלְעָדִי, א-ל צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זֹלָתִי: פָּנוּ
 אֵלַי וְהוֹשְׁעוּ כָל אִפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי א-ל וְאֵין עוֹד: בִּי נִשְׁבַּעְתִּי
 יָצֵא מִפִּי צִדְקָה דְּבַר וְלֹא יָשׁוּב כִּי לִי תִכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשְׁבַּע כָּל
 לְשׁוֹן:

מפרש רש"י: בי נשבועתי - ויצא מפי צדקה לקבל כל השבים אלי, דבר דברתי ולא ישוב מהו הצדקה אשר יצאת מפיו? כי לי תכרע כל ברוך ואני אקבלם כענין שנאמר כי אז אהפוך אל עמים וגו':

הרי לנו שהקב"ה פונה אל כל האומות "פנו אלי והוושעו כל אפסי ארץ" הוא נשבע לקבל את כל השבים אליו.

אלא ש... האומות לא ישובו בלב שלם, כמו שלמדנו בתחילת המסכת.

זוגיות | אי אפשר 'לעבוד' על האשה!..

התוספות במסכת שבת הקשו מדוע האשימו מרים ואהרן את משה על פרישתו מאשתו, הרי הקב"ה ציווה לו על זה "ואתה פה עמוד עמדי" ותירצו "ודאי מתחלה פירש ממנה לגמרי משה מדעתו ואף על גב דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו מ"מ נתרעמו עליו לפי שאילו לא פירש מדעתו לא היה הקדוש ברוך הוא מסכים, דבדרך שאדם הולך בה מוליכין אותו, שהרי לאהרן ומרים לא אמר לפרוש אף על גב שגם

ע"ש. ולכן, דוקא הוא אומר 'אל תחזיק טובה לעצמך' מדוע? כי לכך נוצרת!].

מסבירים המפרשים שלא כתוב 'כי לכך נבראת' אלא 'נוצרת', בריאת האדם היא בשעת לידתו, אך יצירת האדם היא כבר בבטן אמו, כמבואר בסוגיא שלנו.

'לכך נוצרת' - הכוונה **שכאשר היית במעי אמן לימדו אותך תורה הרבה**, ולכן אתה יודע תורה הרבה. יתכן איפוא שהחבר שלך שאיננו יודע כל כך הרבה - זה משום שלא לימדו אותך במעי אמו כל כך הרבה. ומה לך מתגאה? הרי לא מכוחך קיבלת את חלקך...

גאולה | וייעשו כולם אגודה אחת, בשביל מה?

הגמרא מפרשת את הפסוק "כי אז אהפוך אל עמים... לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד" שיקיימו הגויים את כל המצוות, ופירש רש"י "שכם אחד - משמע אין חילוק בעובדי, ישראל והאומות תהא עבודתן שוה בכל מצותיו".

אולי זה המקור לנוסח תפילת "ובכן תן פחדך" בראש השנה "וייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", כולם יהיו ממש אגודה אחת עם מטרה אחת "לעשות רצונך בלבב שלם".

מדוע כל כך חשוב שיהיו כולם "שכם אחד"? למה אי אפשר שהגויים יעבדו את ה' בפני עצמם עם המצוות שלהם, וישראל יעבדוהו בפני עצמם עם תרי"ג מצוות שלהם?

מבאר הרמח"ל במאמר החכמה על תפילות ראש השנה: "וצריך שתדע, שהנה האדון ברוך הוא, הוא אחד, ואין הארתו מתחזקת אלא במה שמתאחד. והנה ישראל, אף על פי שבאשיהם הם רבים, נקראים "גוי אחד", והם ראויים לשתתחזק בה הארתו יתברך, אמנם האומות הן רבות ונפרדות לגמרי, ואינן נתקנות בייחוד, ונמצאות רחוקות מהתיקון לגמרי, ואין להן תיקון אלא שישתעבדו לישראל, ואז מה שמצד עצמן הן בריבוי, כמו שזכרנו, הנה מצד ישראל ישובו להתקשר, ויחזרו גם הן לבחינת אחדות, ואז יהיו ראויות גם הן לקבל קצת הארה מאור הייחוד, וזהו - "וייעשו כולם אגודה אחת", דהיינו כמו הענפים והבדים הרבים שחוזרים אחד בהתקשרם באגודה. ומה שעתה מתגבר בהן לב האבן, ונמשכות כולן אחר הטומאה, ונוטות מקדושתו יתברך, הנה אז יתוקנו בלב מתוקן, ולא יכוונו גם הן אלא לעשות רצונך יתברך, וזהו - "לעשות רצונך בלבב שלם".

עמהם היה מדבר".

אלא שהקשו התוספות "ומיהו קשה דמשמע במדרש שלא ידעו זמן גדול שפירש ממנה גבי אלדד ומידד שהיו מתנבאים שאמרה מרים אשרי נשותיהן של אלו שנתמנו בעליהן פרנסין על הציבור אמרה צפורה אוי להם לנשותיהם של אלו שמיום שנתייחדה שכנה עם אחיך פירש ממני מיד ותדבר מרים ואהרן במשה" משמע שלא ידעו קודם לכן, וכי לא ידעו הא דכתיב ואתה פה עמוד עמדי?!"

ותירצו התוספות "אומר רבינו תם דודאי ידעו אבל היו סבורין שפירש ע"פ הדבור **עד שאמרה להם צפורה שמדעתו פירש ממנה מתחלה**".

ויש להקשות לפי המבואר בגמרא שלנו שיתרו וציפורה הגיעו רק **לאחר** מתן תורה, ופירשו התוספות כאן שלפי"ז מה שאמרו חז"ל שמשה פירש מדעתו והקב"ה הסכים על ידו, אע"פ שאשתו עדיין לא היתה עמו, מכל מקום **נתן משה לב מדעתו לפרוש ממנה כשתגיע**, והסכים הקב"ה על ידו.

לפי"ז צריך להבין **איך ידעה ציפורה שעוד לפני שהקב"ה ציווהו היה בדעתו לפרוש ממנה**, הרי היא לא היתה עמו באותה שעה.

נראה לי שכתוב כאן **שלב של אשה מרגיש האם פורשים ממנה רק בגלל ציווי הקב"ה או שגם אילולי הציווי היה בדעתו לפרוש**. לכן ציפורה יכולה היתה בהחלט לספר להם שמשה גמר בדעתו לפרוש ממנה עוד לפני שציווהו הקב"ה על זה...

הרבי **הבית ישראל** אמר פעם **לזקני רבי אריה לוי** זצ"ל בשם זקנו החידושי הרי"מ זצ"ל: **שנים המה המכירים את האדם באמת, הקב"ה ואשתו...**

לפעמים אשה רוצה לעשות צעד מסויים, בעלה הולך לשאול את הרב שלהם והוא אומר שהדבר אסור עפ"י ההלכה. מה אפשר לעשות. אבל – האשה יודעת לזהות, האם אתה נאנח אנחת רווחה על ש"חסכת" את הצעד הזה, או שאתה באמת מצטער יחד איתה על כך שאי אפשר לעשות את הצעד שחפצה בו. אי אפשר לשקר על אשה.

למדנות | **האם מקיימים "מחיית עמלק" בהקרבתו לגבוה**

הגמרא דנה האם שאול ביקש לזבוח את מיטב הצאן של עמלק בעצמם או שהיה בדעתו למכור אותם ולקנות בדמיהם קרבנות מיראל.

וצריך להבין, אם הפסוק מתפרש כפשוטו שביקש לזבוח את מיטב הצאן עצמו א"כ מה טען עליו שמואל שלא קיים את דבר ה', הרי בזה עצמו שיזבח את הבהמות לגבוה ימחה בזה את שם עמלק מן העולם, ומאי נפק"מ אם הורגם בדרך

השחתה או בדרך הקרבה. [ובשלמא אם נפרש שעמד למוכרם בשביל לקנות קרבנות בדמיהם, א"כ נמצא שלא עמד למחותם מן העולם, אבל לפי הפירוש הפשוט – וכפי הפירוש למ"ד מותר לקנות קרבנות מעכו"ם – מדוע אין בזה עצמו קיום מחיית ממון עמלק].

בשביל לבאר הדבר, אקדים שאלה נוספת. דהנה רש"י בפרשת כי תצא פירש הטעם שצריך למחות גם את בהמת עמלק "שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה". לעומת זאת, בספר שמואל כאשר נצטווה שאול להכרית גם את בהמת עמלק פירש רש"י דזה משום "שהיו בעלי כשפים ומשנין עצמן ודומין לבהמה". וצריך להבין מדוע הוצרך רש"י לטעם זה שהיו בעלי כשפים ולא כתב בפשיטות שזה בשביל שלא יהיה שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה כמו שכתב בפרשת כי תצא.

ונראה דהוקשה לרש"י קושייתנו מדוע אין בהקרבת הבהמות לגבוה משום מחייתם מן העולם, ולכן כתב שלגבי שאול לא היה חיובו רק משום מחיית שם עמלק מבהמות, שזה אפשר לקיים גם בהקרבתם, אלא גם משום מחיית עמלק בעצמו, שהיו מכשפים ומתדמים לבהמות, והרי זה פשוט שכאשר באים למחות את העמלקים עצמם אי אפשר לעשות זאת בדחילו ורחימו בהקרבתם לגבוה, שהרי צריך לעשות זאת דרך איבה ושנאה, כפי שאמר שמואל "כאשר שיכלה נשים חרבך... וישסף שמואל את אגג לפני ה' בגלגל", ולכן שפיר נתבע שאול על שביקש להקריב בהמות עמלק במקום לשספם מתוך איבה ושנאה.

סידור | **"מזמור שיר ליום השבת" – "יום השבת משבח ואומר"**

התוספות הקשו מדוע "מזמור שירו לה' שיר חדש" נקרא "מזמורא יתמא" הרי גם גבי "מזמור שיר ליום השבת" לא נזכר מיהו המזמר.

ולא הבנתי דבריהם, הרי אנו אומרים בתפילת "לא-ל אשר שבת" "יום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'", הרי **שפירוש 'מזמור שיר ליום השבת' שהוא המזמור שאמר יום השבת** כמו 'מזמור לדוד' וכדומה.

ובוודאי נקבע נוסח התפילה הזה עפ"י דחז"ל בילקוט שמעוני (תהלים רמז תתמג) "וניצל אדם הראשון מדינה של גיהנם בזכות השבת, וכשראה אדם כוחה של שבת התחיל משורר "מזמור שיר ליום השבת", **אמר ליה השבת: ולי אתה אומר הימנן?!** **אני ואתה נאמר הימנן להקב"ה: "טוב להודות לה"**."

הרי שהמזמור עצמו "טוב להודות לה' וגו'" הוא מדברי השבח שאמרה השבת לקב"ה, ולכן מתפרש הפסוק הראשון "מזמור שיר ליום השבת" גם במובן שהוא נתחבר על ידי יום השבת.

לעניין מסויים, וממילא אפשר לשוור אותו בכל עניין ומפי כל אחד ואחד, אפילו הפרות!

אוצר | פירוש חדש ומאיר לכינוי "מזמורא יתמא"

לפניכם הוורט **הכי יקר** שפורסם עד כה בעלוני "טעימות". שווי בערך **חמישים מיליון יורו** טבין וטקילין. בבקשה לא למכור אותו בפחות מכך.

הרי יש לפנינו תעלומה גדולה – כפי שהתחבטו התוספות והראשונים – מדוע דוקא "מזמור" זה נקרא מזמור יתום.

והנה גיליתי ידיעה נפלאה בראבי"ה הלכות ראש השנה שכתב שיש במזמור זה **עשרה פסוקים** כנגד עשרה פסוקי מלכויות, וממשיך לבאר כוונתו – שהרי לפנינו אין במזמור זה אלא תשעה פסוקים – **"שתיבת מזמור כתוב לבדו באמצע שיטה וחשוב פסוק"**.

נמצא שהיתה להם קבלה ומסורת לכתוב תיבת "מזמור" בפרק זה כשהיא כתובה לבדה באמצע שיטה, ונחשבת פסוק בפני עצמו.

אשר לפי **מובן היטב** מדוע נקרא המזמור הזה דוקא "מזמורא יתמא" שהרי כתוב עליו שם **"מזמור"** לבד בלי שום שייכות וקישור להמשך הפסוקים, והרי זה "מזמור" יתום, שעומד לבדו.

מה אתם אומרים? **מתוק** מדבש, לא?!

כע"ז יש לפרש גם גבי "מזמור לתודה" שזהו המזמור שקרבן תודה "אומר" בעצם ההקדשה. לא שמשוררים אותו על קרבן תודה אלא שזהו השיר שמשורר הקרבן תודה עצמו.

ולפי"ז מובן מנהג האשכנזים שלא לומר "מזמור לתודה" בשבתות ובערב פסח וכו' שאין מקריבים בהם קרבן תודה. ולכאורה תמוה, הלא בלאו הכי איננו יכולים להקריב תודה מפני חורבן הבית וטומאתנו, ואעפ"כ אנו אומרים לכל הפחות את המזמור שאומרים עם הקרבן, וא"כ למה לא נאמר זאת גם בזמן שא"א להקריב תודה בגלל סיבות נוספות, כמו חמץ בפסח וכו'.

אבל לפמש"נ ש"מזמור לתודה" היינו שהמזמור שהיה התודה "משוררת" כביכול לפני ה' כשבית המקדש היה קיים, אם כן בדין הוא שאין שיר זה נשמע אלא בימים שהיו מקריבים קרבן תודה ולא בשאר ימים. ויש להעמיק בזה.

דקדוק | השייכות של הכינוי "מזמורא יתמא" לשירת הפרות

מדוע הקדים ריש לקיש לומר שהכינוי של המזמור הוא "מזמורא יתמא", הרי בלאו הכי המשיך וציטט את הפסוק עצמו "מזמור שירו לה' שיר חדש" כשם שציטטו שאר החולקים, ומה היה הספר חסר אילו לא היה נזכר שהוא "מזמורא יתמא".

ונראה שבא ריש לקיש לומר מדוע אמרו הפרות דוקא פרק זה משום שהוא "מזמורא יתמא", שאינו מיוחס למישהו או

